

PARLE-VOUZ SERBE?

Француски језик је језик дипломатије, језик једне од највећих и најзначајнијих европских књижевности, језик из којег смо посвојили термин белетристика. Француски је био језик европске елите и на њему су се школовали неки од најзначајнијих српских пјесника. Учење француског језика је увијек залог за приступ једној великој култури и упознавање са народом који су Срби цијели један вијек сматрали братским. Нажалост, француски језик је већ неко вријеме био запостављен у школском систему, не само у Републици Српској него и знатно шире. Свјedoци смо, срећом, широких активности које је у посљедње вријеме започела француска држава на експанзији језика и сопствене националне културе.

У тај систем је инкорпорирана и Република Српска, па се француски језик све више почиње уводити у школски систем. Нова етапа у овој активности јесте и организовање такмичења из познавања француског језика за ученике 9. разреда основне и 4. разреда средње школе. Републички педагошки завод Републике Српске је ова такмичења по први пут увео у свој календар такмичења у школској 2015/2016. години. Поред француског, календаром су планирана и такмичења из руског језика, што је такође посљедица повећаног интересовања за овај језик које се посљедњих година показује не само у Републици Српској, него и знатно шире.

Примјетно је да по први пут у посљедњих пет година нису планирана такмичења из енглеског језика која су до сада била редовна, а нема ни такмичења из њемачког језика која су бивала организована школских 2012/13. и 2013/14. година. По правилу су, дакле, организована такмичења из два страна језика и тај се принцип задржао и у овој школској години с тим да се, умјесто у нашем школском систему традиционално најзаступљенијих страних језика, појављују два нова, а до сада непре-

* knezsa@yahoo.com

ведно запостављена језика чије су филологије темељне за развој не само европске него и цјелокупне свјетске културе.

Овакав позитивни тренд који заступа РПЗ Републике Српске за сваку је похвалу и подршку свих учесника наставног процеса на свим нивоима. Ипак, оно што дјелује скоро нестварно јесте да у овогодишњем календару нису планирана такмичења из српског језика, до сада наравно обавезна и редовно заступљена у плану рада. Заправо планирана су такмичења за ученике средњих школа. Претходних година организована такмичења из српског језика или српског језика и језичке културе за ученике основних школа ове године су изостављена. Ако узмемо у обзир да се не одржавају ни такмичења из историје, долазимо до фрапантног закључка да РПЗ Републике Српске ове године није планирао такмичења нити из једне од националних дисциплина које се проучавају унутар школског система.

Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске је, између осталог, основано с циљем да, заједно с другим институцијама које се баве просвјетним радом, утиче на развој свијести о значају српског језика и књижевности, првенствено на генерације интегрисане у школски систем у нашој Републици. У плановима институционалног развоја *Друштва* проблематизована су такмичења за ученике основношколског и средњошколског узраста, по принципу да иста такмичења у Републици Србији традиционално организује истоимено наставничко удружење, *Друштво за српски језик и књижевности Србије*. С обзиром на дугогодишњу праксу Републике Српске, по којој су ова такмичења организована под покровитељством Републичког педагошког завода, наш план је био да се у будућем периоду са својим научним и стручним капацитетима и компетенцијама укључимо у организацију такмичења у циљу побољшања знања из српског језика и књижевности код ученика и наставника у основним и средњим школама у Републици Српској.

Наиме, у Републици Српској слична такмичења дуго су организовали РПЗ и Друштво математичара Републике Српске, при чему је РПЗ преузимао организациони дио, а Друштво ускостручни. Ова такмичења су била организована са великим успјехом што је резултирало одличним резултатима младих математичара на међународној сцени. Таква врста суорганизације показала се веома успјешном, али је и с њом, нажалост, окончано прошле године, баш када свој рад реактивира *Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске* у циљу

да подстакне интересовање младих за свој језик и књижевност, па самим тим и за националну културу уопште.

О статусу српског језика говори се много, а на његовом побољшању се не чини ништа. Чак нема ни неке формалне стратегије по овом питању, која би нам показала да се институционално бар промишља о том проблему. Функција овог прилога није да се по ко зна који пут говори о функционалној писмености наших ученика, јер се такмичења не односе на просјечне или лоше ђаке, него на оне најбоље. Организација такмичења се и у раду РПЗ подводи под ставку *подршка надареним ученицима*. О њима је овдје ријеч. О најбољим.

Систем школства, нажалост, подређен је просјечним ђацима. Тако је лакше свима, наставницима, родитељима, па и самим ученицима. Сами родитељи су у просјеку били просјечни, наставници неријетко чак ни то, али у просјеку су били просјечни ђаци, просјечни студенти, па што не би били и просјечни наставници. Како ће просјечан наставник, који није добијао петице као ученик, давати петице својим ђацима? Како ће тек наставник, који сам као ученик никада није изабран да оде на такмичење из предмета који предаје, изабрати ученика за исто или га чак и припремати за њега?

Онда је заиста и логично да се такмичења укину. То би била најмања казна за надарене ученике у односу на све оно што пролазе у школском систему, јер су друкчији, јер се праве паметни, јер спроведена инклузија школства није водила рачуна о њима и њиховој интеграцији у школски систем. Такмичења и јесу намијењена за паметњаковиће, да се такмиче у знању, кад нису способни ни у чему другом да се надмећу са вршњацима. Ти мали чудаци, неприлагођени мудријаши који мисле да су паметнији од наставника, имају прилику једном у години да виде да нису сами, да их има још у другим школама, у другим градовима Републике Српске и да сви имају исти проблем.

И то им је и ове године омогућено. Могу се такмичити из математике, физике, информатике, француског или руског језика, географије, православне или исламске вјеронауке, физичког, музичког или саобраћаја. Ни по чему се из списка предмета овогодишњих такмичења не може наслутити да ова такмичења организује РПЗ Републике Српске. Просто, нема ничега српског, а огромна већина ученика у тој Републици Српској су Срби. Као да се такмичења организују на некој окупираној територији, па се избјегава сваки спомен, нежељеног националног бића.

С друге стране, свима је сасвим природно да се сва ова такмичења, па чак и оно из исламске вјеронауке, организују на српском језику. Да ли се под тим подразумејева да је знање српског језика код ученика основних школа у Републици Српској на том нивоу да нема потребе за такмичењем те врсте? Односно, да ли такмичари из наведених дисциплина познају српски језик толико добро да нема смисла организовати такмичење из нечега што сви одлично знају? То би значило да имамо најбоље учитеље и наставнике српског језика на свијету, да имамо најталентованију дјецу која су у огромном проценту стекла натпросјечан ниво знања, да живимо у аркадијском филолошком царству. Или је у питању нешто друго?

Питање можемо и морамо поставити, јер одговор до сада нисмо добили. Никакав. Умјесто да размишљамо о томе да у блиској будућности организујемо заједничка такмичења са такмичарима из Србије, дато нам је да помишљамо на то како догодине можда неће бити организовано такмичење ни за ученике средњих школа. Можда, велим можда, организацију такмичења преузму нека друга стручнија и компетентнија удружења и институције, него што су то РПЗ и *Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске*? Неке приватне организације, групе незадовољних грађана, неки свезналићи, *чишалићи* или неки ини *ићи*. Да не будемо гаталићи, на нама је да на све што је лоше укажемо, да учинимо све што је у нашој моћи да се грешке не понове, да се добре ствари поправе, да паметнима дамо шансу, да српском језику дамо шансу.

Такмичења из српског језика нигдје неће бити организована осим тамо гдје живе Срби, јер га многи који њиме говоре тако и не зову, а данас су то само Србија и Република Српска. Српски језик није само наставни предмет, он је отворена књига историје и народне културе, традиције и будућности, литературе и пјеснотворенија, то су плућа којим српски народ дише. Српски народ је за себе створио Републику Српску, он твори и баштини све вриједности претходних покољења да би имао шта оставити својим наслједницима. Срби не могу научити француски, па ни руски, ако не знају српски. Преминација страног језика претпоставља и доминацију стране културе, животних и цивилизацијских вриједности. Нико и никада то од нас није тражио и неће тражити, али се неће ни бунити ако то сами себи чинимо.

Ergo, нема разлога да не вјерујемо како је изостављање такмичења из српског језика из календара тек уобичајена транзицијска омашка и

како ћемо наредне године имати ово такмичење у свим вишим разреди-
ма основне школе, као што је то случај у Републици Србији. Хоћемо и
тражићемо да се реактивира нека врста такмичења каква је некад била
Лига младих лингвиста, при чему се ђаци не би самјеравали само у зна-
њима из српског него и других језика заступљених наставним планом и
програмом. Школски систем је неопходно модернизовати, а са њиме и
модалитете такмичења, али никако се у тој модернизацији, или ради ње,
одрицати себе. Српски језик и књижевност и српска историја су једино
своје што Република Српска и ми у њој имамо, а то сачувати и очувати
могу само најбољи, они мали мудријаши, паметњаковићи, свезналићи...

